

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת בראשית

תורת

תכלית הבריאה שהאדם יעשה את עצמו

(כו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וַיְרַדְנוּ בְרִגְתְּ הַיָּם וּבַעֲוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ:
 יש לשאול מה השתנה בריאת האדם מכל הבריאה שבכל הבריאה נאמר ויאמר אלוקים יהיה וכו' בלשון יחיד וכאן בבריאת האדם נאמר בלשון רבים נעשה אדם?

תירוץ המדרש:

ופרש"י על בראשית פרק א פסוק כו וז"ל נעשה אדם אע"פ שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום למינים לרדות לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן, ואם כתב אעשה אדם לא למדנו שהיה מדבר עם בית דינו אלא עם עצמו. ותשובתו כתובה בצדו ויברא את האדם ולא כתיב ויבראו: בצלמנו בדפוס שלנו: כדמותינו להבין ולהשכיל: וירדו בדגת הים יש בלשון הזה לשון רידי וישון ירידה זכה רודה בחיות ובהמות לא זכה נעשה ירוד לפנייהם והחיה מושלת בו עכ"ל: **וז"ל המדרש בבראשית ובה פרשה ח** ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן בשעה שהיה משה כותב התורה היה כותב מעשה כל יום ויום, כיון שהגיע לפסוק ויאמר אלהים נעשה אדם וגוי אמר רבונו של עולם מה אתה נותן פתחון פה למינים, אמר לו כתוב, הרוצה לטעות יטעה, אמר לו הקב"ה משה האדם שאני בורא לא גדולים ולא קטנים אני מעמיד ממנו אתמהא, שאם יבוא הגדול ליטול רשות מן הקטן ממנו הוא אומר מה אני ליטול רשות מן הקטן אתמהא, והן אומרים לו למד מבוראך שברא העליונים והתחתונים וכיון שבא לבראות האדם נמלך במלאכי השרת עכ"ל המדרש.

פרפראות חנוכת התורה:

וכתב בספר חנוכת התורה בראשית פרק א פסוק כו דבר יפה על דברי חז"ל וז"ל איתא בגמרא כל המתגאה כאלו עובד עבודה זרה. ויש לדקדק למה ממשיל גסות הרוח לעובד עבודה זרה דוקא. ויש לפרש על פי דברי המדרש וכן הוא ברש"י ז"ל כאן על הפסוק נעשה אדם וגוי דמשום הכי כתיב בלשון רבים מלמד שנתיעץ הקב"ה עם המלאכים ומכאן יש ללמוד שהגדול בל יתגאה את עצמו ויטול עצה מן הקטן ממנו. נמצא לפי זה דמי שהוא מתגאה אם כן מה עושה עם פירוש הפסוק נעשה אדם וגוי דלדידיה יש חס ושלום לטעות לשתני רשויות. והשתא אתי שפיר כל המתגאה כאלו עובד עבודה זרה: (לב אריה. בית פרץ דרוש י"ז):

סתירה במאמרי חז"ל:

אולם זו דרך אחת בביאור כונת התורה ונלע"ד אפשר לבאר בדרך נוספת בהקדם שאלה נוספת שהנה התורה כותבת בגמרא הבריאה בראשית פרק א פסוק לא וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד וַיְהִי עֶרְבַּ וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי, הרי שהקב"ה מעיד שכל הבריאה מושלמת ולא חסר דבר, ובאמת כבר אמר דוד המלך מבשרי אחוזה אלוה, והיינו כאשר האדם יתבונן בפלאי הבריאה ישתומם מהחכמה הגדולה שיש בגוף האדם, ולזה אנו מברכים אשר יצר את האדם בחכמה וכו' כאשר אנו רואים שכל המדע חוקר על כל אבר ואבר בגוף האדם ללמוד את מחלותיו ותרופותיו ועל כל אבר ואבר יש מחלקה נפרדת ועדיין רחוקים מלהגיע לחקר הבריאה.

מעשה שהיה:

ומסופר על מרן הרב ש"ך זצ"ל שפעם אחד ממקורביו לקה בליבו והוצרך לעבור ניתוח והלך הרב ש"ך לבקרו ובהגיעו לבית חולים התקבל ע"י סגל הרופאים ובראשם הפרופסור, שאלו הרב ש"ך כמה שנים עוסק במחלות הלב, והשיב שעשרות שנים לומד את כל המחקרים שיש על הלב, אי"כ שאלו הרב יש לי שאלה אם כעת היה ניתן לך לברא לב של אדם האם לדעתך יש מקום לשנות לשדרג או לשכלל אותו יותר אחרי כל המחקר והמדע? היה המום מהשאלה ולאחר מחשבה השיב ואמר לדעתך לא יכול להיות יותר טוב מהלב של האדם כמו שהוא, לב בגודל אגרופו של האדם עובד מהרגע שהאדם נולד ועד לפטירתו ללא הפסקה כי כל הפסקה זה התקף לב ובכל זאת מחזיק מעמד אין מנוע כזה בעולם.

שאלות:

- א { והקשו המפרשים כיצד אמר שלמה המלך קהלת פ"א (א) דְבַרְיִי קִהְלֶת בְּרִדְוִי מְלֶכְךָ בִּירוּשָׁלַם : (ב) הִבֵּל הַבָּלִים אֶמְרֵךְ קִהְלֶת הִבֵּל הַבָּלִים הַבֵּל הַבָּל : **ופרש"י ומבואר בפסיקתא זוטרתא (לקח טוב) קהלת פרק א סימן ב** והזכיר בפסוק זה שבעה הבלים, הבל הבלים הרי שלשה, הבל הבלים הרי ששה, הכל הבל הרי שבעה, כנגד שבעת ימי השבוע וכנגד מעשה בראשית שנבראו בהם והם עתידים כולם להיכלות, שנאמר (ישעיה נא, ו) כי שמים כעשן נמלחו והארץ כבגד תבלה. הרי דבריו הן נגד מה שהקב"ה אומר שהכל טוב מאוד?
- ב { **ויש לשאול כיצד מבואר הפוך במסכת עירובין דף יג ע"ב** תנו רבנן שתי שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא. נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, עכשיו שנברא יפשפש במעשיו. ואמרי לה ימשמש במעשיו. הרי שחז"ל בביכול חולקים על דבריו של הקב"ה ואומרים היפך שיש חיסרון בבריאת האדם הכיצד אתמהא?

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

קושיית הט"ז:

ג} זאת ועוד כתב הט"ז או"ח סימן מו ס"ק ד וז"ל שלא עשני גוי. רבים מקשים למה תקנו ברכה זו דרך שלילית ולא דרך חיוב דהיינו שעשני ישראל! וכן בברכת שלא עשני אשה יותר ראוי לומר שעשני איש? ומתרצים לפי שנמנו וגמרו ב"ש וב"ה טוב לאדם שלא נברא ע"כ לא תקנו לברך על העשיה שנעשה האדם דטוב לנו שלא נעשה, אלא לכל הפחות על שלא נעשה עכו"ם, ומו"ח ז"ל פי' לפי שאם היה מברך שעשני ישראל היה משמעו בן חורין ולא אשה ולא היה שייך לברך אח"כ שלא עשני עבד או אשה עכ"ל, הרי יוצא שכך מברך כל אדם בכל יום שיש ח"ו פגם וחיסרון בבריאת האדם?

תכלית האדם לעשות את עצמו:

והנלע"ד כונת התורה ללמדנו יסוד גדול מהו התכלית בבריאת האדם, והוא שמצד אחד האדם נברא בשיא השלימות כעדות הקב"ה שגופו מלא חכמה, אך מאידך נאמר אדם עיר פרא יולד, והיינו שהחלק הרוחני שבאדם קרי מידות ודרך ארץ תורה ומצות אין בו כלום והכל תלוי במעשיו של האדם, ולכן אפילו שמבחינת הגשמיים של הגוף אין יותר מושלם ממעשיו של הקב"ה, אך אם ח"ו לא יעבוד האדם על מידותיו ויאמץ לעצמו קיום התורה והמצות הרי שאותו גוף יכול להיות חורבן לעולם כמו היטלר ימשי"ו, ומאידך כאשר יאמץ לעצמו תורה ומצות ומעש"ט ומידות ודרך ארץ יכול להיות שותף לבנין העולם ולהיות נזר הבריאה, ובזה יובן היטב שהתורה מתיחסת לשלימות הבריאה ובאמת והנה טוב מאוד, אך ב"ה וב"ש התיחסו לחלק הרוחני שזה תפקידו ותכליתו אשר מוטל על האדם לרכוש במשך חיו, וכיון שהנסיונות קשים הרי שיש יותר סיכוי לכישלון יותר מהצלחה מפני התאות הגופניות, לכן הגיעו למסקנה לאחר שנתיים ומחצה שיותר טוב אילו לא נברא אך עכשיו שנברא יפשפש או ימשמש במעשיו. ובזה יובן היטב שכל זה נרמז בבריאת האדם שנאמר בלשון נעשה שהוא לשון רבים, הכונה שהקב"ה פונה לכל אדם ואדם או מצוה לכל אדם בו ביחד נעשה את האדם אני יוצר את הגוף אך אתה תייצר את התוכן הרוחני ורק אז מגיע האדם לתכליתו, ועי"ז זוכה וירדו בדגת הים ועוף השמים וכ"ו כיון שהופך להיות נזר הבריאה, וכמ"ש רש"י וירדו יש למילה משמעות כפולה זכה האדם יהיה מלשון רדיה שלטון על הבריאה, ואם לא זכה הוא מלשון ירידה והבריאה והבהמה שולטת עליו כפרש"י.

דברי הגמרא והמהרש"א:

וכן מבואר במסכת שבת דף קנא ע"ב ותניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: תינוק בן יומו חי - אין צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים, אבל עוג מלך הבשן מת - צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים, שנאמר ומוראכם וחתכם יהיה, כל זמן שאדם חי - אימתו מוטלת על הבריות, כיון שמת - בטלה אימתו. אמר רב פפא: נקיטינן, אריה אבי תרי - לא נפיל. - הא קא חזינן דנפיל! - ההוא כדרמי בר אבא, דאמר רמי בר אבא: אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה; שנאמר אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו. וכתב המהרש"א בחידושי אגדות מסכת שבת דף קנא ע"ב נמשל כבהמות נדמו. דלפי פשוטו הוא כפול דהיינו נמשל והיינו נדמו ולכך דרשו נמשל מלשון ממשלה שהחיה מושלת בו ע"י שנדמה לה האדם כבהמה ובענין דאימת האדם על החיות משום הנשמה שבו שהיא צלם אלהים וכיון שנדמה כבהמה וצלם אלהים אזל לו ממנו והרי הוא כשאר בהמה שהחיה שולטת בה:

תולדותיהם של צדיקים מצוות ומעש"ט:

ובזה יובן היטב אשר נאמר על ידי חז"ל בפרשת נח אלה תולדות נח איש צדיק וכו' ודקדקו חז"ל מדוע לא כתב תיכף את שם חס ויפת? ופירשו תולדותיהן של צדיקים מצוות ומעש"ט, וראיתי במהר"ל מפרג דבר יפה אשר מפרש כי יש שלשה תולדות לאדם אחד בניו והשני תלמידיו והשלישי מצוות ומעשים טובים, והמעולה שבהן השלישי כיון שהראשונים הם תולדות חיזוניים מגופו ואילו מצוות ומעש"ט הן עיצוב ויצירת גופו להגיע לתכליתו האמיתי ונחשב שעשה את עצמו.

מוסר השכל:

נמצא שכל מעשה טוב שאדם עושה הוא מייצר את עצמו ומשלים את בריאתו ותכליתו וק"ו לימוד תורה אשר נאמר עליה וכל חפצך לא ישוו בה כיון שהיא שקולה כנגד כל התורה, זאת ועוד שכבר אמר הקב"ה הלואי אותי עזבו ותורתני שמרו מפני שאור שבה מחזירן למוטב, ובכת התורה לעדן את מידותיו של האדם ולשנות את מהותו ועי"ז זוכה להיות נזר הבריאה אשר כל תכלית העולם בשבילו נוצר ולכן יכול לשלוט על כל הבריאה כמאמר הכתוב וירדו בדגת הים ובעוף השמים וכו' כאשר זכו צדיקים בכל הדורות וכאשר מפרש הכלי יקר את הפסוק.

אגב לצערנו המצב השורר בארץ בתקופה זו שנוצר פחד בכל מקום ומאידך הגויים אינם מפחדים ולא יועיל לא צבא ולא משטרה לגונן, אלא הדבר בא לרמז לנו את הנאמר בפרשתנו ולתבוע מאיתנו שאם נמלא את תפקידנו ונשפר את מעשינו ונתקן מידותינו ונרבה אהבת ישראל בקיום התורה והמצוות הרי הקב"ה יטיל את אימתנו על כל אויבנו ויפלו תחתנו ויחיש גאולתנו במהרה בימנו אמן.

בידידות ואהבה

מרדכי מלכא